

לרפואת דבורה בת תרצה שושנה

מעשר שני - פרק רביעי

משנת רפאל - שג

וכן הבא לחלל פרוטות של מעשר שני על סלע כסף שלו, מחשב כמנות שהשולחני מחשב כשהוא פורט - כשנותן סלע שלו בפרוטות של אחרים, שמקבל הרבה פרוטות לכל סלע, ולא כמנות שהוא מצרף פרוטות שלו ונותן בסלע של אחרים, שהוא נותן פחות פרוטות לכל סלע.

ואין פודין מעשר שני אכסרה - באומד, ללא משקל וללא מידה.

את שדמיו ידועים - מחירו נקוב, יפדה על פי אחד - על פי סוחר הבקיא בשומא. ואת שאין דמיו ידועים, יפדה על פי שלשה סוחרים הבקיאים בשומא, כגון היין שקרם - שהתחיל להחמיץ, ופרות שהרקיבו - התחילו להירקב, ומעות שהחליאו - החלידו:

משנה ג

בעל הבית שבא לפדות מעשר שני, הוא אומר: בקלע, ואחר אומר: אף אני בקלע, בעל הבית קודם, מפני שהוא מוסיף חמש שהפודה את מעשרו צריך להוסיף חומש על הקרן, אבל אחר אינו מוסיף.

בעל הבית אומר: בקלע אני פודה, ואחר אומר: בקלע ואסר - איסר הוא 1/96 מסלע, את של סלע ואסר קודם לבעל הבית, מפני שהוא מוסיף על הקרן ועיקר מצוות הפדיון היא בקרן¹². הפודה פירות מעשר שני שלו - מוסיף עליו חמישית - תוספת רבע מהקרן, שהוא חמישית מכל סכום הפדיון, בין שהוא שלו ובין שנתן לו - שניתנו לו הפירות במתנה קודם שהפרישו מהם מעשרות¹³:

ר' עובדיה מברטנורא מוכר ביוקר ביותר ממה שקנה: כמות שהשולחני פורט. הבא לחלל פרוטות של מעשר על סלע, מחשב הסלע בפרוטות הרבה, כשולחני הזה כשבא ליקח פרוטות מבני אדם ולתת להם סלע שהוא לוקח פרוטות הרבה: ולא כמנות שהוא מצרף. כשמצרף השולחני פרוטות לתת לבני אדם בחלוף הסלע, נותן להם פחות: אכסרה. בלא מדה ובלא משקל, אלא כמה אתה נותן בכרי זה או במלוא חפנים הללו: על פי א'. בשומת לוקח אחד: על פי ג'. שמאים בקיאו, ואפילו אחד מהן נכרי ואפילו אחד מהן בעלים: קרם. התחיל להחמיץ, וגירסא אחרת שקסס. ודוגמתו בבבא בתרא [דף צג:] מקבל עליו עשר קוססות למאה: ג מפני שהוא מוסיף חומש. כדכתיב (ויקרא כו) ואם גאול יגאל איש ממעשרו, על שלו מוסיף חומש ולא על של חבירו: בסלע ואיסר. האיסר הוא א' מששה ותשעים בסלע: מפני שהוא מוסיף על הקרן. ותוספת כל שהוא דקרן עדיפא, מפני שעל החומש יכול להערים כדתנן לקמן: ובין שנתן לו במתנה. הטבל, קודם שהפריש ממנו מעשר נתן לו במתנה. דאילו מעשר שני לאחר שהופרש, קיימא לן כמאן דאמר ממון גבוה הוא

ביאורים והרחבות

12. "של סלע ואיסר קודם", שאע"פ שבעה"ב מוסיף חומש יותר מהאחר, האחר קודם, לפי שתוספת כל שהיא על הקרן עדיפה על חומש, מפני שעל החומש יכול להערים ולהיפטר, כדלקמן.
13. אך פירות של מעשר שני - אסור ליתנם במתנה, לפי שמעשר שני ממון גבוה הוא, ואין נותנים אותו במתנה כשם שאין מוכרים אותו.

משנה ד

מַעֲרִימִין אפילו לכתחילה על מעשר שני לפדותו ללא תוספת חומש¹⁴. פִּיצֵד? אֹמֵר אָדָם לְבָנוּ וּלְבָתוֹ הַגְּדוּלִים, לְעֶבְדוֹ וּלְשִׁפְחָתוֹ הָעֶבְרִים שאין גופם קנוי לו: הִלְךְ מְעוֹת אֵלּוּ בַּמִּתְנָה וּפְדָה לָךְ בְּהֵן מַעֲשֵׂר שְׁנֵי זָה וְהָרִי הֵם פְּטוּרִים מִחֹמֶשׁ, שִׁנְחֻשְׁבִים הֵם כְּאַחֲרִים. אָבָל לֹא יֹאמֵר בֶּן לְבָנוּ וּלְבָתוֹ הַקְּטַנִּים וּלְעֶבְדוֹ וּלְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים, מִפְּנֵי שְׁיֵדוֹן פִּדּוֹ - שְׁמָה שִׁקְנָה עֶבֶד קִנְיָה רַבּוֹ, וְמָה שִׁזְכָּה בֶן זָכָה אֲבִיו:

משנה ה

הִיָּה עוֹמֵד בַּגֶּרֶן וְרוֹצֵה לְהַעֲרִים וּלְפֹדוֹת מַעֲשֵׂר שְׁנֵי לְלֹא חוֹמֶשׁ, וְאִין בְּיָדוֹ מְעוֹת כְּדִי לִיתְנֵם לְחֻבְרוֹ לְפֹדוֹת אֶת הַמַּעֲשֵׂר שְׁנֵי, אֹמֵר לְחֻבְרוֹ: הָרִי הַפִּירוֹת הָאֵלּוּ שְׁהֵם טַבֵּל נְתוּנִים לָךְ בְּמִתְנָהּ וְחֻבְרוֹ מִפְּרִישׁ מַעֲשֵׂר שְׁנֵי, וְלֹאֲחֵר מִכֵּן חוֹזֵר בַּעַל הַפִּירוֹת וְאֹמֵר: הָרִי אֵלּוּ פִירוֹת מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שֶׁלְךָ מִחֻלְלִין עַל מְעוֹת שְׁבַבִּית וְהַחֲבֵר מִחֲזִיר לֹא אֶת הַפִּירוֹת בַּמִּתְנָה, וְנִמְצָא שְׁחִלֵּל מַעֲשֵׂר שְׁנֵי לְלֹא חוֹמֶשׁ מִשּׁוֹם שִׁפְדָה מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שְׁלֹו:

משנה ו¹⁵

מִשְׁךְ מִמְּנוֹ חֻבְרוֹ פִירוֹת מַעֲשֵׂר בְּסֻלַּע - בְּשׁוּוֵי

ר' עובדיה מברטנורא ואינו ניתן במתנה: ד לעבדו ולשפחתו העברים. שאין גופן קנוי: ופדה לך. בהן מעשר שני לעצמך: מפני שידן כידו. דמה שקנה עבד קנה רבו. ובנו קטן נמי זכיותו לאביו דמצאית קטן לאביו: ה היה עומד בגרן. ורוצה להערים ולפדות מעשר שני בלא חומש: ואין בידו מעות. כדי שיתנם לחברו, שיפדה בהן המעשר בלא חומש: הרי הפירות האלו נתונים לך במתנה. ודוקא שנתן אותם לו בטבולן קודם שיפריש מעשר שני, כדפרישין לעיל: ו משך ממנו מעשר בסלע. המוכר מעשר שני, כדי שיתחלל על דמי המכירה ויהיו המעות נתפסים בקדושת מעשר, דבכי האי גונא שרי למכרו. והא דתנן בפ"ק אין מוכרין אותו, היינו להוליכו לירושלים ולא שיהיו המעות נתפסים בקדושת מעשר. וכשמשך המעשר לקנותו היה שוה סלע ולא הספיק ליתן הדמים עד שעמד בשתיים,

כדי לקנותם ויהיו הדמים נתפסים בקדושת מעשר, ולא הספיק לפדותו

ביאורים והרחבות

14. ומה הטעם שהתירו להערים לפדות מעשר שני שלו בלא חומש? בירושלמי אמרו, מפני שכתוב בו ברכה, שנאמר (דברים יד כד): "כי יברכך ה' אלהיך", לפיכך הקלו בו חכמים, ומטעם זה גם הקלו בו לפדותו כשער הזול (לעיל משנה ב).
 15. להבנת המשנה יש להקדים: א. מה ששינונו בתחילת המסכת, ש"מעשר שני אין מוכרין אותו" - היינו על מנת שהלוקח יעלה לירושלים, אך אם כוונת המוכר להתפיס את המעות בקדושת מעשר שני והוא יעלה אותן לירושלים - מותר, שזה כפידיון מעשר שני על ידי אחר. ב. הלוקח פירות מחברו - כיוון שמשך אותם, אף שעדיין לא נתן מעות, קנה אותם במשיכה. ג. כשפודים פירות מעשר שני - אינם יוצאים לחולין אלא לאחר שנותנים דמי פדיונם. המשנה דנה בקונה פירות מעשר שני כדי לחללם על המעות שישלם תמורתם, ולא הספיק ליתן למוכר את דמי פדיונם עד שהפירות הוקרו או הוזלו.